

קידושין יד

עניין: עבד עברי

שם משמואל משפטים-שקלים תרע"א

ובזה יש להבין ענין נרצע שדוקא ביובל יוצא, דאחר שאומר לא אצא חפשי אי"כ לא נתעורר בשביעית לכך עובד הוא עד היובל כיון שעוד לא יצא מהחיצוניות. ובה מדוקדק לשון הכתוב שאומר העבד אהבתי וגו' את אשתי ואת בני, אף דבאמת שאין זו אשתו והבנים אינם בניו, רק באשר שבחיצוניות נראה שזו אשתו והבנים נראים כבניה, אבל בפנימיות אין לו שום קשר והתחברות עמם, והתורה אמרה האשה וילדי, אבל לא אשתו ובניה, והוא שקרא אותם אשתי ובני הוא מורה על עצמו שעדיין גמשיך אחר החיצוניות, ע"כ ועבדו לעולם. אך ביובל יצא, דיובל מרמז ליובל הגדול דהחיצוניות כלה ונכלה בהכרח, וכמ"ש

כי תקנה עבד עברי וגו'. כ"ק אאמור"ר זצלה"ה דקדק למה כתיב כאן לשון עברי בשינוי לשון מכל התורה דכתיב בלשון ישראל. ואמר הוא זצלה"ה דהנה בזה"ק (ח"ג צ"ט.) בעבר הנהר ישבו אבותיכם מעולם מאי קא בעי הכא אלא לאחזאה חכמתא מעבר הנהר מעולם אלא ההוא נהר עולם אקרי. ושם עברי הוא ע"ש עבר הנהר, והשם הוא מורה על מהות ישראל שהם מפנימיות ומעולם החירות. ולכן לא נמצא אצל עבד עברי שעבוד לעולם, אחר שהוא בעצם מעולם החירות, ואף שבעוונותיו נתקלקל ונתגלגל עליו שיהי' עבד, הוא רק בשש שנים שהן שש הקצוות, אבל בשביעית שהיא הפנימיות שב וקא למקורו עולם החירות, ולכן נאמר פה בלשון עברי משום שזה מורה טעם המצוה הזאת, עכתדה"ק. ולפי"ז יש להוסיף עוד מה שדוקא גנב נמכר בגניבתו אבל לא גולן וכדומה. דהנה מרע"ה כשראה בישראל דלטורין אמר מעתה שמא אינם ראויין להגאל, והוא כעין מ"ש המהר"ל ז"ל דהטעם שמשה רבינו ע"ה ידע מעלת ישראל שהם פנימיים ומעולם החירות, ולהם אין ראוי שעבוד, אך אחר שראה בהם דלטורין ויצאו מהפנימיות לכך אמר אכן נודע הדבר שהם משועבדים. ומעתה יש להבין החילוק שבין גנב לגולן, דגולן אף שעובר עבירה אבל אינו משתמש בעבירה זו במעלת ישראל, משא"כ גנב שהוא משתמש במעלת ישראל שהיא סוד ופנימיות והוא לוקח המעלה ההיא לעבירה שעושה, וזה הטעם שרוב גנבי ישראל דעכו"ם סתמן מיפעי פעי כמבואר בחולין (קל"ג.) והוא היפוך הסוד, והבן, ולכך בשביעית יוצא שאז נתגלה עולם החירות וכנ"ל:

גור אריה שמות ב, יד

וכי ומדרשו דאג לו ע"ל שראה שיש בהן דלטורין. המדרש הזה (שמו"ד ט, ל) יש בו טעם נפלא, כי מי שיש בו מדה זאת אינו ראוי לגאולה, לפי שהגאולה היא נמשכת ממדריגה פנימית עליונה¹⁰² שהיא אינה בגלוי¹⁰³, ומי שמגלה דברים — הפך זה, שדבק כמדריגה תחתונה, והיא נקראת מדריגה גלויה וחיצונה. לכך כאשר ראה דלטורין בישראל אמר שראויים לשעבוד, שהשעבוד מדריגה תחתונה וראוי להם השעבוד¹⁰⁴, שהרי הם בעלי רכיל מגלים הסוד¹⁰⁵, וראוי להם השיעבוד שהוא מדריגה גלויה תחתונה¹⁰⁶.